

Persbericht

PB09-054
13 augustus 2009
9.30 uur

Economie krimpt 5,1 procent in tweede kwartaal 2009

- **Krimp groter dan in eerste kwartaal**
- **Investeringszakken verder in, daling export blijft groot**
- **Huishoudens terughoudend bij hun bestedingen**
- **Fors minder banen**

Volgens de eerste, voorlopige raming van het CBS is de Nederlandse economie in het tweede kwartaal van 2009 met 5,1 procent gekrompen ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Deze krimp is nog iets groter dan die in het eerste kwartaal die al de grootste was na de Tweede Wereldoorlog. Het tweede kwartaal telde in 2009 een werkdag minder dan in 2008. De investeringen liepen het sterkst terug. Maar ook de export was meer dan 10 procent lager dan een jaar geleden. Huishoudens gaven minder uit. De overheidsbestedingen namen als enige wel toe. Het aantal banen was ruim 90 duizend lager dan een jaar geleden en, na correctie voor seizoeninvloeden, ook fors lager dan in het eerste kwartaal.

Kwartaal-op-kwartaalkrimp neemt af tot 0,9 procent

Ten opzichte van een kwartaal eerder kromp de Nederlandse economie in het tweede kwartaal van 2009 met 0,9 procent. Hierbij is rekening gehouden met werkdag- en seizoeneffecten. Dit is het vijfde kwartaal op rij met negatieve kwartaal-op-kwartaalgroei. Een zo lange aaneengesloten periode van negatieve groei is niet eerder door het CBS gemeten. Toch is de kwartaal-op-kwartaalkrimp minder dan de ongekend scherpe krimp van 2,7 procent in het eerste kwartaal.

Daling uitvoer groot, maar iets minder dan in het eerste kwartaal

In het tweede kwartaal van 2009 was het volume van de uitvoer van goederen en diensten 10,9 procent lager dan in hetzelfde kwartaal van 2008. Deze daling is groot, maar iets minder dan die in het eerste kwartaal. Dit geldt zowel voor de uitvoer van Nederlands product als voor de wederuitvoer. De invoer van goederen en diensten was ruim 10 procent lager dan een jaar eerder. Vooral de invoer van duurzame consumptiegoederen en investeringsgoederen liep terug.

Investeringszakken vallen ver terug

In het tweede kwartaal is 12,9 procent minder geïnvesteerd dan een jaar eerder. De investeringen in machines en bedrijfsauto's daalden het meest. In

woningen en bedrijfsgebouwen werd flink minder geïnvesteerd door terughoudendheid bij het in aanbouw nemen van projecten waarvoor al wel een bouwvergunning is verleend. Daarnaast draagt de scherpe daling van het aantal transacties op de markt van bestaande koopwoningen stevig bij aan de lagere investeringen in woningen. Ook werden veel minder computers aangeschaft. In infrastructurele werken werd wel meer geïnvesteerd. Hier is de overheid vaak opdrachtgever.

Consumptie huishoudens gedaald

Huishoudens hebben in het tweede kwartaal 2,6 procent minder besteed dan een jaar eerder. Deze daling is vrijwel gelijk aan die in het eerste kwartaal. Vooral de bestedingen aan duurzame consumptiegoederen waren aanzienlijk lager. De grootste daling deed zich voor bij de aanschaf van nieuwe auto's. Maar ook aan woninginrichting en consumentenelektronica werd aanzienlijk minder besteed. Bij de diensten waren vooral de uitgaven aan horeca en vlieguren fors lager.

Het volume van de overheidsconsumptie was in het tweede kwartaal 2,8 procent hoger dan een jaar eerder. Daarmee zijn de overheidsbestedingen opnieuw de enige bestedingscategorie die een groei laat zien. Vooral de reële uitgaven voor de zorg, maar ook die voor het openbaar bestuur, namen toe.

Bouw- en aardgasproductie zakken nu ook in

De terugval in de economie treft steeds meer bedrijfstakken. In de al eerder zwaar geraakte bedrijfstakken als de industrie, transport, handel en horeca bleef het productieniveau opnieuw ver beneden het niveau van een jaar geleden. De aannemers in de bouw kregen nu ook te maken met flink lagere productie door opdrogende orders voor de nieuwbouw van woningen en bedrijfsgebouwen. Ook werd veel minder aardgas gewonnen vanwege een mild voorjaar en afnemende vraag uit de industrie. Alleen in de collectieve sector was er een noemenswaardige productiegroei, vooral in de zorg.

Fors minder banen

In het tweede kwartaal van 2009 waren er 93 duizend banen van werknemers minder dan in hetzelfde kwartaal van 2008. Deze daling van 1,2 procent betekent een duidelijke breuk met de banengroei in de afgelopen jaren. De recessie werkt met enige vertraging nu ook stevig door in de werkgelegenheid. Na correctie voor seizoeninvloeden is het aantal banen in het tweede kwartaal 1,0 procent lager dan in het eerste kwartaal van 2009. Dit is de grootste kwartaal-op-kwartaalkrimp ooit gemeten. Er gingen vooral veel uitzendbanen verloren.

Technische toelichting

Achtergrondinformatie over de ramingen

Er worden meerdere ramingen samengesteld en gepubliceerd van de economische groei in een kwartaal. De eerste raming of *flash-raming* wordt uiterlijk 45 dagen na afloop van een kwartaal gepubliceerd. De cijfers van de eerste raming kunnen wijzigen op grond van nieuwe statistische broninformatie die nadien beschikbaar komt. In de tweede raming die uiterlijk 90 dagen na afloop van een kwartaal wordt gepubliceerd, is deze nieuwe en meer uitgebreide statistische informatie verwerkt. Op dat moment komen

bovendien meer detailgegevens beschikbaar. Bij de afsluiting van het vierde kwartaal komt tevens de eerste raming van het jaar gereed en worden de eerste drie kwartalen opnieuw vastgesteld.

Ook nadien kunnen de cijfers nog worden aangepast. De kwartaalgegevens worden namelijk eenmaal per jaar in juli geijkt aan de jaarcijfers van de Nationale rekeningen die volgens een vaste cyclus van drie opeenvolgende ramingen (voorlopige raming, nader voorlopige raming en definitieve raming) worden herzien. Ook hier is sprake van steeds betere en meer gedetailleerde statistische informatie op basis waarvan de ramingen kunnen worden verrijkt.

Teneinde de bijstellingen in de opeenvolgende ramingen van de economische groei zo gering mogelijk te houden werkt het CBS voortdurend aan een verbetering van de kwaliteit van de bronstatistieken die ten grondslag liggen aan de genoemde ramingen en aan de gehanteerde methodieken bij de Nationale rekeningen. In 2008 zijn extra inspanningen gedaan om de structurele component in de toekomstige bijstellingen te verkleinen. Deze staan beschreven in het artikel 'Bijstellingen in de ramingen van de economische groei'. Dit artikel en de algemene overzichten en achtergronden van de bijstellingen zijn te vinden op de website van het CBS onder de themapagina macro-economie/methoden/onderzoeksbeschrijvingen/bijstellingen.

Werkgelegenheid

In het persbericht over de eerste raming van de economische groei in een kwartaal wordt conform Europese afspraken tevens een eerste raming van de werkgelegenheid in dat kwartaal gepubliceerd. Deze raming heeft uitsluitend betrekking op werknemers. Zelfstandigen blijven buiten beschouwing. De raming luidt zowel in banen als in arbeidsjaren (=voltijdbanen). De tweede raming van de werkgelegenheid met daarbij een verdeling van de werkgelegenheid naar bedrijfstakken wordt gepubliceerd in een afzonderlijk persbericht tegelijkertijd met de verschijning van de tweede raming van de economische groei op kwartaalbasis.

Seizoengecorrigeerde gegevens

Normale praktijk is dat mutaties worden berekend ten opzichte van het vergelijkbare kwartaal van het voorafgaande jaar. Om een zo goed mogelijk beeld te geven van de conjuncturele stand van zaken wordt de groei voor enkele variabelen zoals het bbp en het aantal banen ook ten opzichte van het voorgaande kwartaal berekend. Hierbij wordt gecorrigeerd voor seizoen- en werkdageffecten. Bij het uitkomen van nieuwe kwartaalcijfers wordt deze seizoencorrectie steeds opnieuw doorgerekend. Dit leidt doorgaans tot geringe bijstellingen van eerder geraamde cijfers, incidenteel tot meer substantiële bijstellingen.

Zorgstelsel

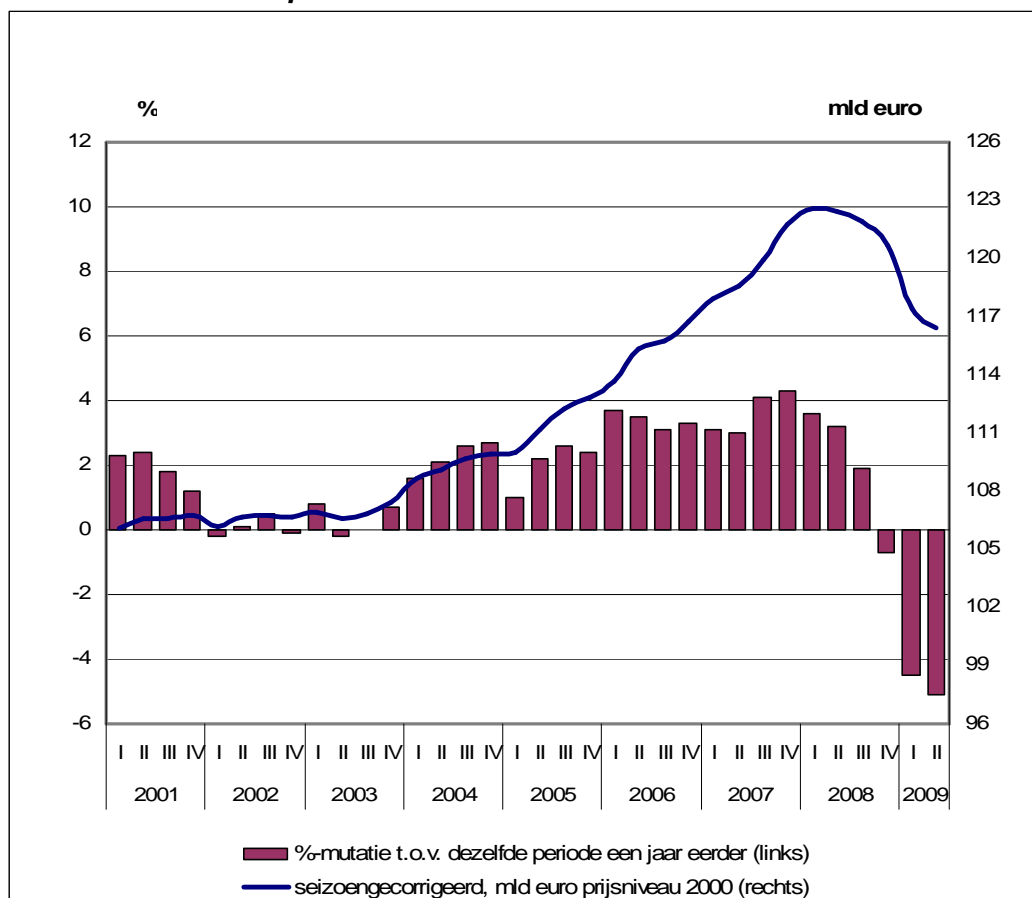
Met ingang van 1 januari 2008 is een verplicht eigen risico ingevoerd in de basisverzekering voor de zorg. Deze eigen risico betalingen worden geboekt als een uitgave van huishoudens. Hierdoor komt de mutatie van de consumptie van huishoudens in 2008 circa een half procent hoger uit, de mutatie van de consumptie overheid circa een procent lager. Hiervoor is in de tabellen niet gecorrigeerd.

Aanvullende informatie

Aanvullende informatie over de ontwikkelingen binnen de Nederlandse economie in het tweede kwartaal van 2009 is te vinden op de website van het CBS en is bereikbaar via links bij het persbericht. De tweede raming van de

economische groei voor het tweede kwartaal van 2009 verschijnt op donderdag 24 september 2009.

Bruto binnenlands product: volume

Bron: CBS

Tabel 1: Bruto binnenlands product (marktprijzen)

	Waarde	Volumeverandering t.o.v.	
		zelfde periode vorig jaar	voorgaande periode ^{1)#}
	<i>mld</i>	%	
2006	540,2		3,4
2007	568,7		3,6
2008	595,9		2,0
2006-I	132,5		3,7
II	136,7		3,5
III	130,0		3,1
IV	141,1		3,3
2007-I	139,2		3,1
II	143,3		3,0
III	137,1		4,1
IV	149,0		4,3
2008-I	147,3		3,6
II	150,7		3,2
III	144,0		1,9
IV	153,9		-0,7
2009-I	142,9		-4,5
II	142,8		-5,1

1) Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden en werkdageffecten.

#) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS

Tabel 2: Goederen- en dienstentotalen

	2008		2009			
	II	III	IV	I	II	
	<i>volumemutaties in % t.o.v. een jaar eerder</i>					
Consumptieve bestedingen	1,5	1,9	1,2	1,0	-0,7	-0,6
w.v. door huishoudens	1,3	2,1	0,7	0,2	-2,4	-2,6
door overheid	2,0	1,5	2,2	2,4	2,5	2,8
Investerings in vaste activa	4,9	9,5	5,1	-1,2	-9,5	-12,9
Veranderingen voorraden 1)	0,0	-1,4	0,1	1,0	0,4	-2,2
Nationale bestedingen	2,7	3,7	2,0	1,4	-2,7	-4,2
Uitvoer goederen en diensten	2,7	4,0	3,6	-3,2	-11,7	-10,9
Invoer goederen en diensten	3,7	4,7	3,9	-0,6	-10,4	-10,3
Bruto binnenlands product	2,0	3,2	1,9	-0,7	-4,5	-5,1

1) In procenten van het bbp in constante prijzen.

Bron: CBS

Tabel 3: Toegevoegde waarde van producenten (bruto, basisprijzen)

	2008	2008			2009	
		II	III	IV	I	II
<i>volumemutaties in % t.o.v. een jaar eerder</i>						
Producenten van:						
Goederen	2,3	5,1	2,3	-4,0	-7,8	-10,0
Landbouw en visserij	1,1	-1,7	2,8	0,3	-6,8	0,9
Industrie en energie:	1,4	4,7	1,2	-5,8	-10,0	-12,6
w.o. Industrie	-0,6	1,3	0,3	-5,9	-14,1	-12,5
Delfstoffenwinning	8,0	24,1	5,9	-9,0	-4,3	-18,7
Bouwnijverheid	5,8	8,2	5,9	0,8	-0,3	-5,0
Commerciële diensten	2,3	3,6	2,1	0,0	-4,9	-4,8
Handel, horeca en transport	1,2	1,9	1,5	-1,5	-8,6	-8,5
Financiële en zakelijke diensten	3,1	4,9	2,7	1,2	-2,1	-2,0
Niet-commerciële diensten	1,6	1,4	1,8	1,8	1,5	1,8

Bron: CBS**Tabel 4: Banen van werknemers**

	Aantal banen <i>x 1000</i>	Verandering ten opzichte van	
		zelfde periode vorig jaar	voorgaande periode ¹⁾
		<i>mutaties in %</i>	
2006	7 626	1,7	.
2007	7 841	2,8	.
2008	7 973	1,7	.
2006-I	7 498	1,1	1,1
II	7 615	1,2	0,2
III	7 686	1,6	0,6
IV	7 707	3,0	1,0
2007-I	7 686	2,5	0,7
II	7 844	3,0	0,7
III	7 923	3,1	0,7
IV	7 908	2,6	0,4
2008-I	7 861	2,3	0,5
II	7 994	1,9	0,4
III	8 028	1,3	0,1
IV	8 008	1,3	0,2
2009-I	7 884	0,3	-0,4
II	7 901	-1,2	-1,0

1) Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden.

Bron: CBS

Tabel 5: Arbeidsjaren van werknemers

	Aantal arbeidsjaren	Verandering ten opzichte van zelfde periode vorig jaar
	x 1000	mutaties in %
2006	5 773	1,6
2007	5 909	2,4
2008	5 993	1,4
2006-I	5 691	1,1
II	5 767	1,2
III	5 806	1,6
IV	5 827	2,5
2007-I	5 799	1,9
II	5 920	2,7
III	5 961	2,7
IV	5 952	2,1
2008-I	5 901	1,8
II	6 017	1,6
III	6 035	1,3
IV	6 020	1,1
2009-I	5 928	0,5
II	5 964	-0,9

Bron: CBS